

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 травня 2019 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2019

сторін у процесі медіації. У деяких країнах прийняті спеціальні юридичні норми, відповідно до яких до участі в судовому процесі сторони повинні спробувати вирішити свій спір шляхом медіації. Поширюється практика медіації в країнах Східної Європи та колишніх республіках Радянського Союзу. Значний досвід є уже в Польщі, Албанії, Росії та інших країнах [4, с. 27].

Аналізуючи вище наведе можна дійти висновку, що процес медіації є досить актуальним та зручним способом вирішення юридичних конфліктів між сторонами за допомогою медіатора, тобто нейтрального посередника. Прийняття рамкового закону про медіацію, що у подальшому імплементує норми директиви ЄС про медіацію, має стати важливим кроком у запровадженні та функціонуванні даного інституту та матиме позитивні наслідки. Внесення відповідних змін до законів та підзаконних нормативно-правових актів дозволить мінімізувати перешкоди у запровадженні та розвитку інституту медіації в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Демків Р. Медіація як сучасний спосіб вирішення юридичних спорів у цивільному процесі України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. №. 1. С. 58-60.
2. Кармаза О. Інститут медіації: основні концепції розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №. 2. С. 24-28.
3. Лазаренко М. М. Імплементация медіації в правову систему: міжнародний досвід та перспективи інституціоналізації в Україні. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. №. 124 (2). С. 109-120.
4. Подковенко Т. О. Інститут медіації: зарубіжний досвід та українські перспективи. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. №. 1. С. 26-31.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Шаніро В.С.

*к.ю.н., старший викладач кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Україна, переймаючи досвід правового регулювання різноманітних відносин в європейських країнах, не оминає увагою питання функціонування виконавчого провадження. В умовах сучасної адаптації законодавства України до законодавства ЄС, в цілому досить актуальним є питання забезпечення належного виконання судових та інших

рішень, які підлягають примусовому виконанню. Таким чином, питання формування ефективної системи примусового виконання на теренах України та розгляд окремих аспектів зарубіжного досвіду функціонування варті особливої уваги. З наявності значної кількості досліджень з даної теми можна визначити, що не існує єдиного підходу щодо окремих аспектів які будуть дієвими у функціонуванні інституту виконавчого провадження в Україні. Конкретних шляхів вирішення цієї проблеми майже не пропонується.

Виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) займає вагомe місце у реформуванні вітчизняної правової системи. Важливістю зазначеного інституту є виконавче провадження у формі примусового виконання рішень відновлює суб'єктивні майнові права та особисті немайнові права фізичних та юридичних осіб шляхом її реалізації в конституційно визначений спосіб та в порядку, визначеному Законом «Про виконавче провадження». В кожній країні воно має свої особливості, зумовлені належністю держави до тієї чи іншої правової системи.

Л. Ю Сайко у своєму дослідженні зазначає, що з набуттям Україною незалежності та зміною соціально-економічного курсу, виникла нагальна потреба у реформуванні судової системи, яка за прийнятою в 1991 році Концепцією мала набути статусу самостійної гілки державної влади. Інститут судових виконавців віджив своє і не відповідає вимогам часу, новому статусу судової влади, радикальній реформі діяльності судів. З прийняттям Конституції України судова система юридично набувала статусу окремої і самостійної гілки державної влади. Курс України на інтеграцію з європейським співтовариством вимагав, відповідно, адаптації українського законодавства до європейського. Потрібна була якісно нова структура – виконавча служба – наділена широкими повноваженнями з примусового виконання рішень, створена для роботи в нових умовах – підвищення ролі приватної власності, свободи економічної діяльності, приватної ініціативи, конкуренції та ринкових відносин, забезпечення рішень іноземних судів і інших рішень [1, с. 2].

24 березня 1998 року Верховною Радою України було ухвалено Закон України «Про державну виконавчу службу» та Закон України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року, що врегулювали новий порядок проведення виконавчих дій новим органом виконання – Державною виконавчою службою, яка покликана здійснювати примусове виконання рішень судів та інших органів в Україні.

Значним кроком у розвитку нового законодавства про виконавче провадження стало затвердження Інструкції про проведення виконавчих дій, наказом від 15 грудня

1999 року № 74/5 Міністерства юстиції України, у якій зазначалось, що дія Інструкції колишнього Союзу РСР «Про виконавче провадження» 1985 року на територію України не поширюється.

На сучасному етапі умови і порядок примусового виконання рішень судів та інших органів визначається Законом України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 року № 1404-VIII.

Відповідно до ст. 1 Законом «Про виконавче провадження», виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) - сукупність дій визначених у цьому Законі органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, цим Законом, іншими законами та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону, а також рішеннями, які відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню. Щодо Органів та осіб, які здійснюють примусове виконання рішень, відповідно до ст. 5 цього ж Закону, примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених цим Законом випадках на приватних виконавців [2].

Досвід функціонування примусового виконання судових рішень в Європейському Союзі становить сьогодні неабияку зацікавленість у вітчизняних науковців. Розглянемо інститут виконавчого провадження в деяких провідних країнах ЄС.

У Франції існує розвинута система виконання судових рішень, в якій судові виконавці – це приватні особи, правовий статус яких поєднує в собі ознаки державного службовця та приватного підприємця, які здійснюють діяльність з примусового виконання рішень судів за ліцензією. Вимогами до судових виконавців Франції є: вища юридична освіта, стажування в конторі судового виконавця протягом двох років, що практикує, та скласти державні іспити. При здійсненні повноважень з примусового виконання рішень, судовий виконавець діє від імені держави і є посадовою особою, яка вправі застосовувати заходи державного примусу [3, с. 250].

Певні особливості виконавчого провадження є і в Німеччині. Порядок виконавчого провадження регулюється Німецьким цивільним уложенням ФРН. Виконання рішень здійснюється в тому муніципальному суді, на території якого необхідно провести виконавчі дії. Безпосередньо виконавче провадження здійснюють реєстратори цього суду, що повноважні діяти на підставі спеціального сертифікату, який надає право виконувати рішення суду. Для виконання рішення мають виконуватися такі посилання: сторона повинна мати остаточне рішення за справою; рішення має містити пункт (вказівку) про

виконання; рішення з пунктом про виконання має бути вручене стороні, проти якої постановлено рішення. [4, с. 82-83]. Особливістю також є те, що судовий виконавець має право також за клопотанням боржника відкласти реалізацію арештованого майна на один рік, якщо боржник зобов'язується виплатити борг протягом зазначеного строку.

З вищевикладеного можна зазначити, що примусовий виконавець у Франції виконує функції на зразок судового розпорядника в Україні а також є більш наближеною до суду особою у порівнянні з державним виконавцем України. Щодо функціонування виконавчого провадження у Німеччині, то функції примусового виконання рішень судів виконують державні службовці, позитивним досвідом є можливість відкладення реалізації арештованого майна на досить тривалий строк, що тим самим стимулює боржника до швидкого погашення боргу.

Порядок виконавчого провадження, в Італії регулюється Цивільним процесуальним кодексом. Судове рішення виконують судові виконавці, але й значну роль в стадії виконання відіграє виконавчий суддя, який має право одноосібно вирішувати спірні питання, що виникають під час виконання або при створенні перешкод виконанню, розглядає клопотання про відстрочку або розстрочку виконання та вирішує низку інших питань. До виконавчих документів, окрім рішень суду, віднесені векселі та цінні папери [5, с. 5-6].

Основним засобом примусового виконання рішення є примусове відчуження майна боржника, що провадиться під керівництвом виконавчого судді. Примусовому виконанню передують оголошення виконавчого документа та повідомлення.

Порядок примусового виконання рішень судів у Республіці Польща регулюється Законом «Про судових виконавців». Особа може бути призначена на посаду судового виконавця, яка закінчила вищу юридичну освіту в Республіці Польща і отримала ступінь магістра закордонних та іноземних юридичних наук, яку визнано в Республіці Польща, працювала радником судового пристава принаймні 2 роки та склала екзамен судового виконавця. У статті 2 даного законодавчого акту зазначено перелік компетенцій даних посадових осіб, а саме: виконання судових рішень по грошових і нематеріальних претензіях і забезпечення вимог, в тому числі наказів щодо забезпечення безпеки в Європейському банку; виконання інших виконавчих розпоряджень, виданих на підставі окремих правил і правозастосовних актів-документів, які підлягають виконанню в судовому порядку без окремого примусового виконання [6].

В Польщі судовий виконавець є особою, яка надає публічні послуги. Виконавець здійснює примусове виконання рішень суду, але не є працівником суду чи будь-якого іншого державного органу.

Отже, можна зазначити що порядок примусового виконання рішень в Італії та Польщі дещо схожий, в обох країнах судові рішення виконують судові виконавці. Значною відмінністю є те, що в Італії виконавчий суддя, має право одноосібно вирішувати спірні питання, що виникають під час виконання або при створенні перешкод виконанню.

Розглядаючи положення щодо діяльності приватних виконавців, можна зазначити, що на відміну від пострадянських держав в країнах Європейського союзу діє інститут приватних виконавців, який має назву «судові пристави» або «присяжні виконавці». Це особи котрі прийняли присягу і призначені на публічно-правову посаду. Їх контролює Мін'юст, а дії чітко підпорядковані закону або інструкціям, а за свою працю виконавець отримує плату не за домовленістю, а згідно з тарифом [7, с. 27].

В Україні також окрім органів державної виконавчої служби (державних виконавців), примусове виконання рішень покладається на приватних виконавців у передбачених Законом України «Про виконавче провадження» випадках. Правовий статус та організація діяльності приватних виконавців встановлюються. Відповідно до положень Закону, Міністерство юстиції України здійснює контроль за діяльністю приватних виконавців. Приватним виконавцем може бути громадянин України, який досяг 25 років, має вищу юридичну освіту не нижче другого рівня, володіє державною мовою, має стаж роботи у галузі права після отримання відповідного диплома не менше двох років та склав кваліфікаційний іспит [8].

З викладеного можна зазначати, положення щодо приватних виконавців в країнах Європейського союзу та в Україні є дещо схожими, їхня діяльність чітко регламентується законодавством конкретної держави і є ефективнішою порівняно із державними формами виконання судових рішень.

Отже, на підставі аналізу особливостей умов і порядку примусового виконання рішень судів та інших органів в таких країнах як: Франція, Німеччина, Італія, Польща можна дійти висновку, що в країнах Європейського Союзу діє стабільна та дієва система виконання судових рішень та рішень інших суб'єктів які наділені такими повноважень. Необхідно переймати позитивний досвід цих держав його в вітчизняне законодавство, а особливо в питанні повноважень приватних виконавців, що є більш ефективним порівняно із державними формами виконання судових рішень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сайко Л. Ю. Історія виникнення і розвитку інституту виконавчого провадження. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/34037/1/Sayko_executory%20process.pdf.

2. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р., № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
3. Фіолевський Д. П., Лобанцев С. Ю., Мезенцев Є. І. Державна виконавча служба в Україні : навч. посіб. К. : Алерта, 2004. 564 с.
4. Сівернін Д. В. Зарубіжний досвід діяльності органів, що здійснюють повноваження, пов'язані із виконанням судових рішень, та його адаптація до вітчизняної правової системи. *Європейські перспективи*. 2014. № 3. С. 81-97.
5. Шандрук С. Система примусового виконання рішень суду. Світовий досвід. *Науковий вісник*. 2010. Вип. 5 «Демократичне врядування». URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik5/fail/+Shandruk.pdf.
6. Ustawa z 29.08.1997 r. «O komornikach sądowych i egzekucj». URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971330882/U/D19970882Lj.pdf>.
7. Митронюк Р. В. Окремі питання реформування системи органів виконання рішень суду та органів публічної адміністрації. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 13. С. 24-30.
8. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон України від 02.06.2016 р. №1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>.

ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ВИКОНАВЦЯ ЯК ДІЄВИЙ МЕХАНІЗМ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Дегтяр Р. О.

*Студентка IV курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Шапіро В. С.

*к.ю.н., старший викладач кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Виконавче провадження є досить важливою завершальною стадією судового провадження. Такі дії спрямовані на відновлення порушених прав і свобод людини та громадянина. Кожна країна має свої певні особливості інституту виконавчого провадження які зумовлені тією чи іншою правовою системою, до якої належить вона належить.

Віднедавна, Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» прийнятий від 2 червня 2016 року запроваджено змішану систему виконання судових та інших рішень, залишивши інститут державних виконавців та ввівши інститут приватних виконавців. Таке нововведення було